NEMIS TILINI O‘QITISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR

Bekchanova Shaydoxon Farxod qizi

Urganch shahar 1-son texnikumi xorijiy til fani o’qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada nemis tilini o‘qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati, ularning ta’lim jarayonidagi o‘rni hamda samaradorligi yoritilgan. Shuningdek, kommunikativ yondashuv, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, loyiha metodi, muammoli ta’lim va raqamli ta’lim platformalaridan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilingan. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini shakllantirish hamda nemis tilini o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasini oshirish masalalari ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: nemis tili, pedagogik texnologiyalar, innovatsion metodlar, kommunikativ kompetensiya, interfaol ta’lim, raqamli texnologiyalar, loyiha metodi, ta’lim samaradorligi.

Аннотация

В данной статье раскрывается значение современных педагогических технологий в преподавании немецкого языка, их роль и эффективность в образовательном процессе. Рассматриваются теоретические и практические аспекты использования коммуникативного подхода, интерактивных методов обучения, информационно-коммуникационных технологий, метода проектов, проблемного обучения и цифровых

образовательных платформ. Особое внимание уделяется вопросам развития коммуникативной компетенции обучающихся, формирования навыков самостоятельного обучения и повышения мотивации к изучению немецкого языка посредством современных педагогических технологий.

Ключевые слова: немецкий язык, педагогические технологии, инновационные методы, коммуникативная компетенция, интерактивное обучение, цифровые технологии, метод проектов, эффективность обучения.

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonida xorijiy tillarni, xususan, nemis tilini puxta o‘rganish va o‘qitish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, xalqaro standartlarga mos mutaxassislarni tayyorlash hamda yoshlarning xorijiy tillarni mukammal egallashiga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Nemis tili dunyodagi eng nufuzli tillardan biri bo‘lib, u fan, texnika, iqtisodiyot, madaniyat va xalqaro hamkorlik sohalarida muhim o‘rin tutadi. Nemis tilini samarali o‘qitish uchun an’anaviy usullar bilan bir qatorda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash zarur. Chunki bugungi ta’lim jarayonida o‘quvchi faqat bilim oluvchi emas, balki faol ishtirokchi, mustaqil fikrlovchi va ijodkor shaxs sifatida shakllanishi lozim.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar tushunchasi

Pedagogik texnologiya – bu ta’lim maqsadlariga erishishni kafolatlaydigan, oldindan loyihalashtirilgan va tizimli ravishda amalga oshiriladigan pedagogik jarayondir. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o‘quvchi shaxsini rivojlantirishga, uning mustaqil fikrlashi va ijodiy faoliyatini rag‘batlantirishga xizmat qiladi.

Nemis tilini o‘qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

- shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim;
- kompetensiyaviy yondashuv;
- interfaollik;
- mustaqil ta’lim;
- innovatsionlik;
- kommunikativlik;
- refleksivlik.

Mazkur tamoyillar o‘quvchilarning til ko‘nikmalarini samarali rivojlantirishga imkon beradi.

Nemis tilini o‘qitishda kommunikativ yondashuv

Kommunikativ yondashuv bugungi kunda xorijiy tillarni o‘qitishning eng samarali usullaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvning asosiy maqsadi o‘quvchilarda muloqot qilish ko‘nikmalarini shakllantirishdir.

Kommunikativ metod asosida:

- dialoglar tashkil etiladi;
- rolli o‘yinlar o‘tkaziladi;
- muammoli vaziyatlar yaratiladi;
- bahs-munozaralar tashkil qilinadi;
- guruhli ishlarga keng o‘rin beriladi.

Masalan, “Im Restaurant”, “Im Hotel”, “Beim Arzt”, “Reisen” kabi mavzularni o‘rganishda o‘quvchilar real hayotiy vaziyatlarni modellashtiradilar. Bu esa ularning og‘zaki nutqini rivojlantiradi va tilni amaliy qo‘llash imkonini yaratadi.

Interfaol metodlarning ahamiyati: Interfaol metodlar o‘quvchilarni dars jarayonining faol subyektiga aylantiradi. Nemis tili darslarida quyidagi interfaol metodlardan samarali foydalanish mumkin:

Aqliy hujum (Brainstorming): Mazkur metod orqali o‘quvchilar muayyan mavzu yuzasidan erkin fikr bildiradilar. Masalan, “Umweltschutz” mavzusida ekologik muammolar bo‘yicha g‘oyalar ishlab chiqiladi.

Klaster metodi:O‘quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi. Mavzu bo‘yicha asosiy tushuncha markazga yozilib, unga bog‘liq tushunchalar tarmoqlantiriladi.

Venn diagrammasi: Nemis va o‘zbek madaniyati, ta’lim tizimi yoki til hodisalarini taqqoslashda samarali hisoblanadi.

Bumerang metodi: Matn bilan ishlash jarayonida o‘quvchilarning mustaqil fikrlash va tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Fishbone metodi: Muammolarni sabab va oqibatlar asosida tahlil qilish imkonini beradi.

Interfaol metodlar natijasida o‘quvchilar darsga qiziqish bilan qatnashadi va o‘z fikrlarini erkin ifodalashni o‘rganadi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o‘rni: Raqamli texnologiyalar zamonaviy ta’limning ajralmas qismiga aylangan. Nemis tilini o‘qitishda AKT vositalaridan foydalanish ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Multimedia texnologiyalari

- audio materiallar;
- videodarslar;

- animatsiyalar;
- elektron taqdimotlar;
- interaktiv mashqlar.

Bu vositalar tinglab tushunish va talaffuz ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Onlayn platformalar: Quyidagi platformalar nemis tilini o‘rganishda keng qo‘llaniladi:

- Moodle;
- Google Classroom;
- Quizlet;
- Kahoot;
- LearningApps;
- Duolingo.

Ular orqali testlar, topshiriqlar va mustaqil mashg‘ulotlarni tashkil etish mumkin.

Sun’iy intellekt texnologiyalari: Sun’iy intellekt asosidagi vositalar yordamida:

- matnlar tahlil qilinadi;
- grammatika tekshiriladi;
- talaffuz mashq qilinadi;
- individual ta’lim yo‘nalishlari belgilanadi.

Bu esa ta’limni yanada shaxsiylashtirish imkonini beradi.

Loyiha metodidan foydalanish: Loyiha metodi o‘quvchilarning mustaqil izlanish faoliyatini rivojlantiruvchi samarali texnologiyalardan biridir.

Nemis tili darslarida quyidagi loyihalarni tashkil etish mumkin:

- Deutschland heute;
- Berühmte deutsche Wissenschaftler;
- Deutsche Kultur und Traditionen;
- Umweltprobleme in meiner Stadt;
- Mein Traumberuf.

Loyihalar davomida o‘quvchilar ma’lumot to‘playdi, tahlil qiladi, taqdimot tayyorlaydi va natijalarni himoya qiladi.

Natijada:

- tadqiqotchilik ko‘nikmalari rivojlanadi;
- mustaqil fikrlash shakllanadi;
- jamoada ishlash malakasi oshadi;
- til kompetensiyasi rivojlanadi.

Muammoli ta’lim texnologiyasi: Muammoli ta’lim o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga undaydi. O‘qituvchi muammoli vaziyat yaratadi va o‘quvchilar uni hal qilish yo‘llarini izlaydi.

Masalan:“Warum lernen viele Menschen Deutsch?”

Yoki “Wie können wir die Umwelt schützen?”

kabi savollar asosida bahs-munozaralar tashkil etiladi.

Bu texnologiya:

- tanqidiy fikrlashni;
- tahliliy yondashuvni;
- ijodiy tafakkurni rivojlantiradi.

O‘yin texnologiyalaridan foydalanish:O‘yin texnologiyalari nemis tilini o‘rganishni qiziqarli va samarali qiladi.

Quyidagi o‘yinlardan foydalanish mumkin:

- rolli o‘yinlar;
- viktorinalar;
- krossvordlar;
- so‘z topish o‘yinlari;
- kartochkali o‘yinlar;
- biznes o‘yinlari.

O‘yinlar o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va psixologik to‘siqlarni kamaytiradi.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida nemis tilini o‘qitish: Zamonaviy ta’limning asosiy maqsadi bilim berish emas, balki kompetensiyalarni shakllantirishdir.

Nemis tilini o‘qitishda quyidagi kompetensiyalar rivojlantiriladi:

Lingvistik kompetensiya: Grammatika, fonetika va lug‘at boyligini egallash.

Kommunikativ kompetensiya: Muloqot qilish, fikr almashish va nutq faoliyatini rivojlantirish.

Ijtimoiy-madaniy kompetensiya;Nemis tilida so‘zlashuvchi mamlakatlar madaniyatini bilish.

Axborot kompetensiyasi: Raqamli manbalardan samarali foydalanish.

Kasbiy kompetensiya: Kelajakdagi professional faoliyatda nemis tilidan foydalanish.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning afzalliklari

Nemis tilini o‘qitishda zamonaviy texnologiyalar:

- ta’lim sifatini oshiradi;
- o‘quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi;
- mustaqil ta’limni rivojlantiradi;
- ijodiy fikrlashni shakllantiradi;
- kommunikativ kompetensiyani rivojlantiradi;
- individual yondashuvni ta’minlaydi;
- ta’lim jarayonini qiziqarli tashkil etadi;
- xalqaro standartlarga mos natijalarni ta’minlaydi.

Xulosa

Nemis tilini o‘qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash ta’lim samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Kommunikativ yondashuv, interfaol metodlar, loyiha texnologiyasi, muammoli ta’lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va sun’iy intellekt vositalaridan foydalanish o‘quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda nemis tili o‘qituvchisidan nafaqat chuqur lingvistik bilim, balki zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ko‘nikmalari ham talab etiladi. Shu bois pedagoglarni innovatsion faoliyatga tayyorlash hamda ta’lim jarayoniga ilg‘or texnologiyalarni joriy etish nemis tili ta’limining sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jalolov J.J. Chet til o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi.
2. Passov E.I. Kommunikativnaya metodika obucheniya inostrannomu yazyku.
3. Bim I.L. Teoriya i praktika obucheniya nemeckomu yazyku.
4. Safonova V.V. Sovremennye texnologii obucheniya inostrannym yazykam.
5. Polat E.S. Novye pedagogicheskie i informatsionnye texnologii v sisteme obrazovaniya.
6. CEFR – Common European Framework of Reference for Languages.
7. Zimnyaya I.A. Pedagogicheskaya psixologiya.
8. Bespalko V.P. Slagaemye pedagogicheskoy texnologii.